

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

17:de årg. 1921.

N:r II. November.

Pris 25 öre.

Kvinnöarbetets problem.

Hollands socialdemokratiska kvinnor anordnade den 17 september en socialdemokratisk kvinnodag. Möten hölls över hela landet. På dessa höllo i regel en kvinnlig och en manlig talare föredrag. Mötena voro över lag synnerligen vällyckade och stämningen hänförd. Kvinnodagen blev en succès om man får tro Het Volk, den holländska socialdemokratins huvudorgan.

Agitationen på kvinnodagen koncentrerade sig omkring tre paroller: för avväpning, för moderskapsförsäkring och mot arbetsförbudet för gift kvinna.

Med anledning av kvinnodagen utgav Het Volk ett specialnummer, där de omnämnda kraven i utredande artiklar motiverades. Vi skola här särskilt uppehålla oss vid en artikel av W. Mansholt-Andreae, som behandlar arbetsförbudet för gift kvinna. Ett referat av denna artikel skall säkert just nu ha en del intresse även för de svenska arbetarekvinnorna.

I förra årets trontal i holländska riksdagen hotade den konservativa arbetsministern att såsom regel förbjuda gift kvinnas arbete i fabriker och på arbetsplatser. Därigenom blev i Holland denna gamla fråga åter aktuell. Framför allt har detta lett därefter, att

de kommunala myndigheterna inspirerats att utan vidare avskeda lärarinnor när dessa gift sig, därmed förbjudande den gifta kvinnans arbete på ett område, där hon är särskilt lämplig.

Julius Kronberg: STUDIEHUVUD.

Och det i en tid, då man särskilt på den holländska landsbygden är i stort behov av lärarkrafter. Till dylika orimligheter kommer man, då man vill konsekvent tillämpa en principiellt felaktig metod.

Förbud för kvinnoarbete — förf. utesluter i fortsättningen "den gifta

kvinnans" arbete — försvaras huvudsakligen med tvenne argument. Det första argumentet för man numera inte så allmänt till torgs. Detta argument är, att förbud för kvinnoarbete skall lindra mannens konkurrenskamp och höja de manliga lönerna.

Emellertid uppnår man med ett sådant förbud icke alls vad man åsyftar. Majoriteten av kvinnorna skola därigenom drivas ut i de fria "oskyddade" yrkena. Där skola de taga upp konkurrensen med männen och trycka ned lönerna. De låga lönerna i dessa yrken skola sedan utöva inflytande på de höga lönerna inom andra grenar. Vidare konkurrerar en del av kvinnorna icke med männen, därigenom att de uträtta alldeles speciellt kvinnoarbete. Förbudet skall beträffande dessa grenar endast öka efterfrågan efter ogift kvinnlig arbetskraft, speciellt unga flickor.

Vad man vinner genom de omtalade åtgärderna är att kvinnorna drivas ut ur de genom lag skyddade yr-

kena och in i de ännu fria yrkena, där de äro värnlöst utlämnade åt allsköns utsugning.

När man icke kan förneka dessa dåliga följder av åtgärden måste man försöka leta upp en ljuspunkt för att kunna försvara sig. Och då säger man: Genom

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. Allm. Tel. 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-Dem. Kvinnoförbund:
Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. 244 36.

arbetsförbudet återföres kvinnan till sin familj.

Om detta verkligen vore sant så kunde man reflektera på det omdiskuterade förbudet mot kvinnoarbete. Ty i det nuvarande samhället är den gifta kvinnans arbete icke någonting behagligt och frivilligt och dess följder äro många gånger fruktansvärda.

Men det är ej sant. Förbud för kvinnoarbete kommer i allmänhet icke familjen till godo. Om man vill återgiva barnen deras moder måste man slå in på andra, mera direkta vägar. Genom arbetsförbudet spänner man hästen efter vagnen.

Den kvinna, som nu går ut på arbetsplatsen, gör det icke för sitt höga nöjes skull eller av särskild håg för saken. Hon gör det av nödtvång. Möjligen skall ministern i 99 fall av 100 besluta att nödtvång ej är för handen, men kvinnan själv vet att saken förhåller sig annorlunda och att hennes inkomst helt enkelt är oumbärlig för familjen. Som förut är sagt: I de flesta fall skall kvinnan, som drivs ut ur de skyddade arbetsområdena, söka arbete på de oskyddade. Och om hon t. ex. skaffar sig hemarbete förstör hon trevnaden för man och barn, och i många fall skall hon också låta barnen hjälpa till med arbetet. Detta och ingenting annat skall arbetsförbudet åstadkomma. Ett vackert talesätt kommer härvidlag, omsatt i praktiken, att medföra för kvinnan och familjen mycket skadliga följder.

Efter att ha polemiserat mot de konservativt-kristliga partiernas trång-

synta uppfattningar i kvinnofrågan samt efter att ha påpekat vikten av det rena hushållsarbetets rationalisering fastslår förf. att en genomgripande reform på kvinnoarbetets område endast kan ske i samband med införandet av ett helt nytt samhällssystem. Men innan man kommer så långt är det av vikt att se till att inga reaktionära åtgärder genomföres. Arbetsförbudet för gift kvinna är en direkt reaktionär åtgärd. En reglering av kvinnoarbetsförhållandena redan nu är dock önskvärd. Till en sådan reglering hör att bringa förvärvsarbetet in på en bog så att det kan förenas med skötseln av hem och familj. Att helt genomföra detta går först i ett socialistiskt samhälle, men vi kunna redan nu verka i sådan riktning, t. ex. genom att företrädesvis anställa gifta lärarinnor. Naturligtvis skola besvärligheter resa sig härvidlag genom att undervisningen avbrytes av havandeskap och barnafödelse. Men detta skall kunna ordnas genom vikarier. I varje fall är detta yrke förenligt med skötseln av hem och familj; husmodern kan närvara vid frukostbordet, vid middagen, då barnen stiga upp och då de lägga sig särskilt när barnen bli så stora att de gå i skolan, då deras tider väl i stort sett sammanfaller med moderns. Den erfarenhet lärarinnan får att handhava och förstå barn under skötseln och uppfostran av sina egna, skall säkert göra henne i särskilt hög grad lämplig att ta hand om skolbarnen. En erfaren gift kvinna som lärarinna lämnar i fråga om lämplighet för kallet säkert den nya unga och ogifta ämbetsystemen långt bakom sig.

Genom arbetstidens lagliga begränsning skola allt flera yrkesgrenar, där arbetet kan förenas med skötsel av barn och familj, öppnas för kvinnan. Det skall också gå för sig att indela arbetet gruppvis och låta gifta kvinnor arbeta t. ex. halva dagen. På sjukhus, barnhem och sådana inrättningar bör undersökas, i vilken utsträckning gifta kvinnor kunna anställas. Säkert är att nu en ofantlig mängd lämplig arbetskraft går förlo rad därför att icke de gifta kvinnorna i möjlig utsträckning användas.

Om vi nu — såsom goda ekonomer — fråga oss huru vi skola kunna effektivt använda all tillgänglig arbetskraft och samtidigt kasta en blick omkring oss i samhällslivet, måste vi ställa den frågan till oss själva: i vilket samhälle leva vi egentligen? Vi se ministrar, riksdagsmän och kommunalpampar bry sina hjärnor för att skaffa den stora armén av arbetslösa sysselsättning. Och detta måste de göra under det att världen är utfattig! Vi fråga oss: Hur kan detta produktionsystem med sina krig, sina kriser och sin fattigdom ändå finna försvarare? Vi leva i en period av så oerhört kapitalistiskt förfall, att det verkligen

krävs mod till att skriva om åtgärder, som höra hemma i en förnuftigt ordnad stat. Det är klart att ett arbetsförbud för kvinnor skulle kunna försvaras i detta samhälle, om denna åtgärd verkligen vore någon garanti för att den andra delen av mänskligheten verkligen finge arbete.

Men vi skulle ändå visa tillbaka dem! Vi skulle säga nej till åtgärder, som visserligen kunna försvaras under det nuvarande systemet, men som ändå icke ligga i socialismens utvecklingslinje. I socialismens utvecklingslinje ligger strävandet att förena förvärvsarbetet med arbetet för hem och familj. I sammanhang härmed står plikten att under längre tid frigöra kvinnan från förvärvsarbete de perioder, hon är helt upptagen av sina moderskapsplikter, så att hon då av samhället kan erhålla de materiella medlen för en trygg tillvaro, alldenstund hon vid dylika tillfällen ju endast fyller en samhällelig funktion av den allra största betydelse.

Nu skall det säkert frågas: Blir det ej allt för tungt för kvinnan att fylla dessa båda uppgifter, den inom hemmet och den utom hemmet liggande arbetsuppgiften? Detta kan visserligen inträffa, men det är ingalunda nödvändigt. För det första skall genom arbetstidens lagliga begränsning i större utsträckning än nu de rena uppfostringsuppgifterna övergå från modern till fadern. Men dessutom skall säkert utvecklingen gå i den riktningen att de "grova" hushållsgöromålen alltmer lyftas av hemmen. Den förenklade kooperativa hushållningen skall befria den gifta kvinnan från en massa husligt arbete, som under alla förhållanden på något sätt måste utföras. Och när man kommer så långt, finns det ändå inom ett hem så många saker att sysselsätta sig med, saker som äro av ofantlig betydelse för alla familjemedlemmarna. Det är just dessa betydelsefulla saker, som nu så ofta måste bli försummade av en trött och utsläpad kvinna. Tänk på alla dessa trötta, pinade, uppjagade mödrar i detta samhälle, som nu måste fullgöra sitt förvärvsarbete... Om arbetsförbud bara kunde skydda dem.

Men det är omöjligt. Allenast regleringens väg är möjlig och därför är den också nödvändig.

Nu skola emellertid alldeles säkert många säga: Det skall dock alltid vara den bästa lösningen att ordna det så, att mannens lön blir så hög att han kan underhålla hela familjen. Då kan ju modern ständigt sköta om hemmet.

Detta är icke den bästa lösningen. Den är ej möjlig och ej önskvärd. Icke möjlig därför, att vi icke kunna styra samhällsutvecklingen med våra önsningar, ja, icke ens med vår vilja. Det finnes ju inga tvivel om att under

den närmaste tiden männens löner icke skola räcka för familjen. Vi leva ju i en depressionstid, och denna ser ut att bli mera långvarig och genomgripande än någon förut i mänsklighetens historia. Flickorna tvingas att från början inrikta sig på självförsörjning och de måste taga hänsyn till nödvändigheten att även såsom gifta arbeta för uppehållet.

Det är heller icke önskvärt att kvinnan skall helt leva innanför hemmets trånga väggar. Hon kommer därigenom ej i nivå med utvecklingen och kan därför icke bli någon lämplig uppfostrarinna för barnen. Man invänder kanhända, att här kan fadern ingripa och ge det som fattas modern. Men detta är allt för ytligt resonerat. Det finns områden inom uppfostran dit fadern aldrig kan komma. Samhällslivet som helhet kan icke i längden med fördel undvara det kvinnliga inflytandet. Detta gäller även familj och uppfostran. Här måste fadern och modern komplettera varandra. Men då är det också nödvändigt att de båda stå i kontakt med tiden och verkligheten. Gosarna och flickorna få de första inblickarna i livet under moderns ledning. Men modern kan ej skapa sig förutsättningar att lyckligt utföra detta oerhört betydelsefulla värv om hon står andligen instängd. Man får ingen riktig blick på livet från sin trånga kammar. Det räcker heller inte till att läsa. Man måste stå uppe i det levande livet och deltaga i det samhällsliga arbetet.

Men icke endast för barnen och mannen är det viktigt att kvinnan har arbete utom hemmets väggar. Det betyder också mycket för henne själv. För det första därför, att den ekonomiska självständigheten skall höja känslan av eget värde. Men framför allt skall måhända detta ha betydelse genom att det befriar kvinnan från den känsla av otillfredsställelse med sitt liv som inställer sig, då barnen bli stora. Känner icke modern det så, att hon skulle vilja hålla fast de år, då hennes yngsta barn ännu behöva hela hennes omsorg? Och när detta ej är möjligt uppstår en känsla av tomhet inom henne. Lycklig den kvinna, som då har ett arbete, en uppgift framför sig, som fyller hennes liv och som med tusen trådar binder henne fast vid verkligheten. Men detta kan ju icke t. ex. det entoniga fabriksarbetet göra, invänder man. Jo, för all del, särskilt när vi komma så långt att arbetarna få medbestämmanderätt inom företagen. För resten kan kvinnan redan nu genom att deltaga i fackligt, politiskt och socialt arbete få sitt liv fyllt med höga intressen. Allt detta skall ge henne en vidare blick på tillvaron än endast det husliga arbetet kan giva. Hon skall därigenom säkert stiga i aktning och auktoritet hos sina vuxna barn.

Så skall kvinnans förvärvsarbete, som nu så ofta rycker ut kvinnan ur hemmet och förstör familjelivet, bidra till kvinnans och familjens lycka. Inga förbudsbestämmelser kunna i detta avseende skapa oss en bättre framtid. Endast en förnuftig reglering kan göra detta och därjämte en moderskapsförsäkring som blir något mera än en vanlig "försäkring", d. v. s. en värdig lön för den oändligt viktiga samhällsfunktion som heter barnens födsel och uppfostran.

Så långt vår holländske partivän. Även om man ej i alla detaljer kan instämma i ovanstående resonemang, så är dock fru Mansholt-Andreas principiella uppläggning av kvinnoarbetets problem intresseväckande och lärorik för oss i Sverige, särskilt därför att samma problem synes få aktualitet även här hemma.

R. L.

Något av det som fattas.

Hur mycket har inte talats och skrivits om idealsamhället, det samhälle, som vi drömma om skall ersätta det nuvarande, och där alla skola vara fria och lyckliga medborgare. Men hur skola vi kunna nå dit? Jo, vi skola ju på utvecklingens väg från grunden omdana samhället. Det är gott och väl detta, men vi få inte glömma det viktigaste, människomaterialet. Detta måste också bearbetas, och något som vi hitintills fäst alldeles för lite vikt vid är människornas estetiska fostran. Skönhetsbehovet måste väckas, inte bara hos de "övre tiotusen" utan hos alla. Vi måste lära oss att endast ett skönt och rikt liv är värt att levas, vi måste lära oss att längta efter skönhet i allt. Det kan kanske tyckas att detta låter som ett hån, när man tänker på våra fattiga arbetarfamiljer i deras trånga, osunda bostäder, men det är det inte, för så länge inte vårt skönhetsbehov är så starkt, att vi riktigt på allvar reagera emot eländet, så länge få vi ha kvar våra olidliga bostadsförhållanden.

Och om vi nu, för att återgå till människorna, betrakta en mycket vanlig företeelse, kväsarynglingen, med de vida byxorna slafsande kring benen, luggen hängande långt ner i ansiktet, och en cigarrstump i munnen, vinglande fram på gatan oftast halvfull, och okvädande förbipasserande, så är väl det den största tänkbara parodi på manlig skönhet och hyfsning. Men ynglingen själv, han ser inte hur illa han tar sig ut, han tycker nog att han är typen för en riktig stilig herre, han har intet skönhetsinne. Om hans estetiska fostran varit en annan, om hans ögon från barndomen öppnats för det vackra i naturen och livet, så kanhända han själv skulle se och reagera mot fulheten, och då kanske vi kunde slip-

pa ifrån den vidriga företeelsen på våra gator och nöjesplatser. Och när vi se på dansen, hur har inte den urartat. Det är naturligt att ungdomen känner livsglädje, och det är naturligt att den får ge uttryck åt densamma, men då bör det också ske på ett vackert sätt. Ungdomen bör lära sig att dansa vackert, dansa så att dansen blir liksom en hymn till livet, till skönheten. Och vi måste på ett helt annat sätt än nu lära oss värdesätta arbetet, och vi måste lära oss arbeta så, att vi kunna känna arbetsglädje både i vår dagliga gärning, och i arbetet vi utföra i idéernas tjänst. "God och glad skall människan vara, medan hon väntar på döden", säger Viktor Rydberg.

H u l d a F l o o d.

Fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag till lag om offentlig barnavård

har varit föremål för behandling på ett sammanträde, utlyst av förbundsstyrelsen. Till sammanträdet voro kallade alla soc.-dem. kvinnorepresentanter i Stockholms församlingars fattigvårdsstyrelser, soc.-dem. kvinnoklubbar och fackföreningarnas styrelser, som tillhöra förbundet och distriktsstyrelsen i Stockholm.

Inledare i frågan voro borgarrådet Viktor Karlsson och Anna Lindhagen. Inbjudna för deltagande i diskussionen voro fattigvårdslagstiftningskommitténs sekr. häradsförordning Linders, och fattigvårdsinspektören Nordfeldt.

Debatten blev särdeles livlig och mycket givande.

Förbundsstyrelsen skall söka utarbeta förslaget i så populär form som möjligt och sända ut detsamma till diskussion i klubbarna. Det torde dock ej kunna bli färdigt förrän tidigast om 3 veckor.

O r d f.

Till Internationella arbetarskekongressen i Genève,

som började den 14 oktober, har förbundsstyrelsen sänt samma uttalande som till kongressen i Washington med kommentarier, som de ändrade förhållandena nödvändiggjort. Uttalandet finnes i Morgonbris n:r 11, 1919.

Inbjudan till kongressen ha vi mottagit men ej kunnat sända ombud, emedan vår kassa icke tillåter sådana representationsutgifter.

Ett hälsningstelegram avsändes.

O r d f.

På agitation i Värmland.

Det var med en viss tvekan jag beredde mig att aktivt deltaga i valkampanjen. Att kasta sig direkt från sin lugna, fredliga hemvå ut i valrörelsens kokande gryta är ingen oblandad behaglig sensation, därtill innebär den alltför mycket av misräkningar och strapaser. Men som det var första gången kvinnorna gingo till val och det var ont om kvinnliga talare gav jag vika och ställde mig till förfogande.

Starten började i Skoghall den 20 aug. Det var med en viss orosblandad nyfikenhet jag steg av tåget ett par timmar före mötet. "Föret är värst i portgängen", säger man, och de första dagarna i en turné äro onekligen något nervösa om man icke äger den vana resetalarens rutin och förmåga att an-

ligt övertygad om att det finns. Det finns alltid i sådana städer som Arvika. Mötet var väl besökt och de kvinnliga åhörarna i majoritet, något som annars är ytterst sällsynt.

Efter Arvika kom Åmotsfors, som är näst sista stationen invid norska gränsen. Även där öppnades mötet med musik, något som oftare borde praktiseras, dels därför att det ger en liten stänk av feststämning och dels därför att det lockar folk på mötena och sedan få de föredraget som påbröd.

Tisdagens och onsdagen mål voro Sunne och Torsby, väl de vackraste platserna i Värmland, vilket inte vill säga litet. I Sunne ställdes jag första gången ansikte mot ansikte med några av reaktionens anhängare

och det var en liten piggande omväxling att inför Lindmans meningsfränder belysa hans valagitations vederhäftighet. Både i Sunne och Torsby voro möteslokalerna fyllda av åhörare, vilka tycktes starkt intresserade av den pågående valrörelsen.

I Torsby kastade jag för en stund överbord all valagitation och alla politiska intriger och seglade in i den

värmländska litteraturens farvatten. Den värmländska diktningen har vetat att skaffa sig en plats även bland de bredare folklagren. F. A. Dahlgren (Fredrek på Ransätt) kan ännu i dag kallas populär och hans "Värmlänningarna" går allt som oftast över tiljorna både på de stora och små teatrar. Vi "sena tidens barn" tycka visserligen att den verkar något uppstyld och överspänd, men så är den också skriven för nära ett sekel sedan mitt i den romantiska litteraturens blomstringstid och den spelades första gången 1846.

Efter Dahlgren kom Fröding och Selma Lagerlöf, deras namn och produktion har gått ut över hela den civiliserade världen. "Värmländska låtar" och "Gösta Berlings saga", vem känner inte dem och de komma troligen också att leva långt efter det mycket annat fallit i glömska och stoft.

Men det finnes ännu en värmländsk diktare, vars namn ännu icke erövat något större område utanför de litterära kretsarna, Oskar Stjerne. Torsby är Oskar Stjernes hemort och då jag i kvällningen besökte hans grav tänkte jag med beklämning på ödets nyckfulla lek med sin gunst och onåd. Fröding och Stjerne. De två namnen komma mig alltid att tänka på Frödings "Fångar" i hans "Efterskörd". Två fångar i skugornas rike. Två själar på vilka försynen

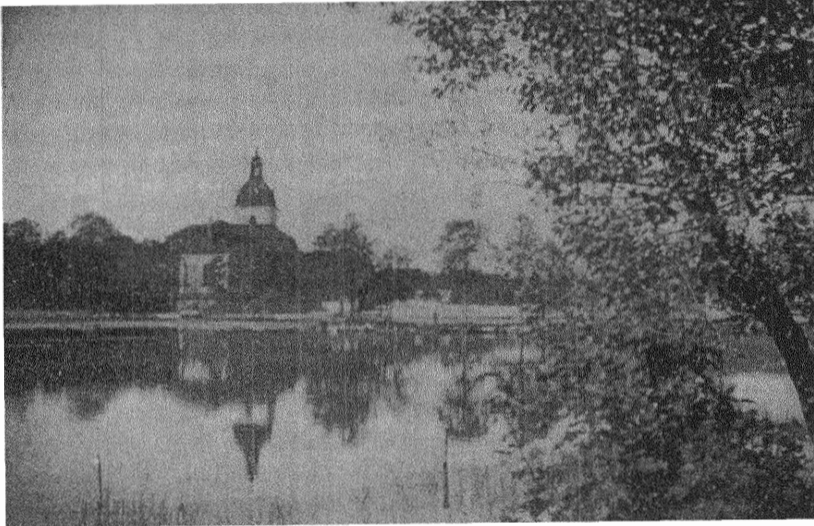
slösats av sina underbaraste gåvor för att sedan bit för bit plocka sönder dem.

Det är en egendomlig likhet mellan dessa båda olyckliga skaldeöden. Båda sökte i den lyriska alstringen utlösning för de inre gnagande kvalen. Båda tröttades i kampen mot det segpinande onda och då de icke kunde döda det, sökte de döva det, men till slut tvingades de att sträcka vapen mot det övermäktiga. Oskar Stjerne var för övrigt en tid arvtagare till Frödings stol på Karlstadstidningens redaktion och det var där de första symptomen till själssjukdom visade sig. Det är en tillfällighet som ser ut som en tanke.

Stjernes grav var en liten fridfull vrå på Torsby kyrkogård. Intet pompöst anspråksfullt gravmonument. En enkel gravkulle med en knippa röda blommor som vajade för vinden. Längs kyrkogårdens ena sida böljade ett guldgult sådesfält och åt den andra såg man åsarna blåna i fjärran.

På torsdagen for jag med ångbåten till Fryksta för att därifrån fortsätta till Säffle, som var målet för dagen. Säffle var ett kapitalt fiasko. Regnet stod som spön i backen och knappast tjugufem personer infunno sig på mötet och i Slottsbron dagen efter var förhållandet det samma.

Då man börjar en turné förefalla dagarna och mötena framför en som en ändlös väg, där målet är långt avlägset. Men så börjar man att gå, det ena steget efter det andra, man ser nya platser, träffar kamrater och stiftar bekantskaper och innan man vet ordet av har man lagt halva väglängden bakom sig. Ungefär detta tänkte jag då jag satte mig på tåget till Karlstad, där jag skulle tala på turnéns första utemöte. Naturligtvis regnade det. Men himlen var nådig och en halvtimme före mötet blev det uppehållsväder. Vi troppade så småningom till mötesplatsen. Då upptäcktes det i femtiononde minuten att talarstolen hade strejkat. Nu voro goda råd dyra. Någon föreslog att vi skulle hyra en bil. Avslogs. Jag

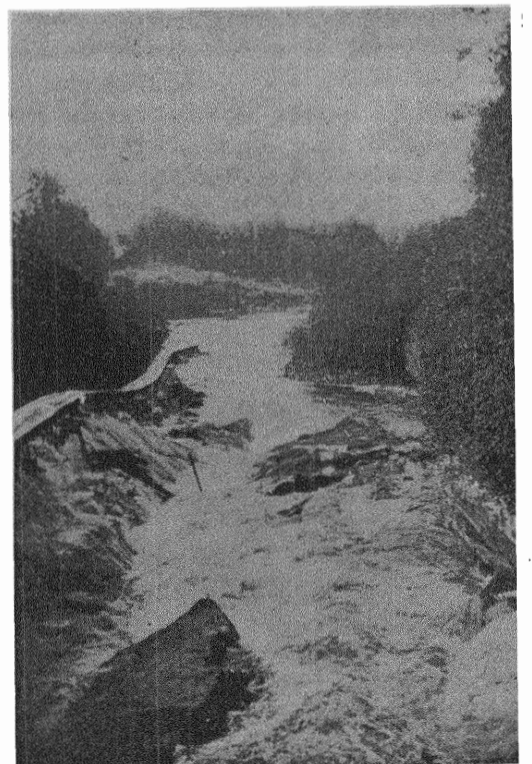

Vy från Filipstad.

passa sig. Man måste alltid vara beredd att tala för tomma bänkar, vilket är odrägligt isynnerhet under de första dagarna, sedan efter hand som mötena glida förbi, blir man mera härdad mot misräkningarna. Jag hyste ganska grundade farhågor. Det är alltid föräntat med motgångar och besvikelser då man skall agitera bland kvinnorna. Då är det så många omständigheter, som spela krona och klave om utgången av ett möte. Är man en känd talare kan man ju i nödfall räkna på intresse för sin egen del, men annars fordras det en oerhörd föragitation och reklam för att få kvinnorna till ett möte, men oftast hjälper ingenting, utan de lysa trots allt med sin frånvaro. Och som mitt namn icke är upptaget bland de mera bemärkta talarnas, beredde jag mig att tala inför en fåtalig publik.

Men alla onda aningar till trots blev publiken fulltalig. Den ganska stora lokalen var fullsatt och en musikorkester på åtta man medverkade. Jag drog en lättnadens suck då det första föredraget var ett minne blott.

Nästa dag, som var söndag, väntade mig två möten, ett i Skåre och ett i Arvika. Arvika är en liten vacker stad. En riktig liten idyll med trädgårdar och planteringar och stadshotell och rådhus. Jag hann visserligen inte se allt det där, men jag är liv-

Vy från Torsby.

Nybildade socialdemokratiska kvinnoklubbar under året 1921.

Här nedan lämnas en förteckning över kvinnoklubbar, som bildats under de olika turnéerna, ävensom andra, som anmält sin tillvaro. Skulle någon saknas bedja vi att genast få meddelande därom.

Skåne: Anderslöv, Dalby, Eslöv, Fosie, Hyllinge, Hörby, Höör, Knislinge, Klagshamn, Svalöv, Skivarp och Svedala.

Västgöta—Dal: Billingsfors, Färgelanda, Lerum, Lilla Edet, Mellerud, Mustadfors, Sjuntorp, Skövde och Surte.

Småland: Anderstorp, Alvesta, Hovmantorp, Konga, Klavreström, Moheda och Oskarshamn.

Bohuslän: Hunnebostrand, Munkedal och Mölndal.

Halland: Genevad, Kungsbacka och Oskarström.

Uppland: Norsborg, Sorunda och Ösmo.

Värmland: Jössefors och Vålberg.

Dalarna: Stjärnsund och Säter. **Södermanland:** Flen och Malmköping.

Västerbotten: Holmsund och Hörneå.

Hälsingland: Stugsund.

Jämtland: Östersund.

Närke: Almby.

Dessa utgöra tillsammans 48 stycken. Innan årets slut kunna vi nog få räkna med ännu några fler nya klubbar, då sådana på flera håll äro under startande. Vi hoppas att allesamman komma att bestå i kampen för tillvaron och bliva goda medkämpare i vår kvinnorörelse.

S. V.

mönstrades och befanns ett huvud mindre än allt folket, alltså måste anskaffas ett underlag och till slut lyckades man att få låna ett bord på ett närbeläget kafé. Under tiden hade folket samlat sig. Jag antrade talarstolen, jag menar bordet, och under en timme koncentrerade jag mig på att övertyga den ständigt växande åhörarens karan om nödvändigheten och vikten av kvinnornas insats i de stundande valen. Om jag lyckades? Vål knappast. Det fordras både stark och tålmodig agitation innan vi kunna ha någon utsikt att få kvinnorna övertygade om intresserade av de sociala och politiska spörsmålen.

Forshaga och Deje voro söndagens milstolpar. I Forshaga hade mötet förlagts till Folkets Park och en talrik publik infunnit sig. I Deje var antalet något mindre, men man tycktes där mycket intresserad av valrörelsen.

Munkfors var måndagens hållplats och Hagfors tisdagens. I Munkfors var det trots ett ösande regn ett mycket vällyckat möte. En talare känner mycket väl då han lyckas komma i kontakt med publiken. Bifallet är inte alltid den säkraste värdemå-

Morgonbris julnummer

bör i år få en särdeles stor spridning, då vi genom valagitationen kommit i kontakt med så många kvinnor, som sympatisera med oss och vilka vi åter genom julnumret kunna komma i kontakt med. Förbundsstyrelsen har beslutat att ej höja priset på detsamma, men om upplagan blir tillräckligt stor låta det utgå i 16-sidigt format.

Red. kommer naturligtvis att söka få julnumret så innehållsrikt, lättläst och vackert som möjligt och flera goda pennor ha lovat lämna artiklar.

Kommissionärerna uppmanas därför att till expeditionen omedelbart insända meddelande om förhöjningen av upplagan.

Kvinnoklubbarna sordförande böra även taga upp frågan på närmast kommande möte och alla medlemmar enas om att hjälpa till att få tidningen spridd i arbetarehemmen. Det är de svåra ekonomiska förhållandena, som styrelsen tagit hänsyn till då den beslutat sätta priset till endast 25 öre för julnumret, så att ej detta skall behöva hindra våra kvinnor från att skaffa sig arbetarekvinnornas egen jultidning.

Kommissionärer, höj upplagan av julnumret!

Klubbmedlemmar, deltag allesammans i arbetet för spridandet av **Morgonbris julnummer!**

Red.

taren. Mången ointresserad åhörare kvitterar en liten nickande blund med en brakande applådsalva. Det finnes andra och säkrare kännetecken. Munkforsborna verkade i varje fall mycket intresserade.

Men Munkfors var även skådeplatsen för en rad nu efteråt rätt så komiska missöden. Först och främst gick jag vilse då jag varit på posten och hämtat brev hemifrån. Min vana trogen hade jag på ditvägen gått och drömt utan att se mig omkring och då jag skulle tillbaka tog jag miste om vägen. Inte kom jag ihåg vad mitt värdfolk hette, regnet silade ned envist och ihärdigt och det började skymma så smått. Slutligen måste jag vända om till utgångspunkten: posten. Det fanns tre vägar att välja på, en hade jag redan försökt och den förde mig rakt upp i skogsmarken, alltså den andra, kanske den var den rätta vägen. Ingalunda, och jag måste taga itu med den tredje. Äntligen, efter att ha traskat omkring i regnet en timme, var jag på hemväg. På en bro bröt jag klacken av min ena sko och det var nära att den i sällskap med det andra timret flottats

(Forts. å sid. 11.)

Agitationen.

I nr 8 slutade vi vår redogörelse för sommarens agitation bland kvinnorna med endast ett omnämnande, att Ruth Gustafson då var på turné i Västgöta-Dal och skulle denna turné efterföljas av en med Hulda Flood som talare.

På de 16 dagar under juli månad Ruth Gustafson var därnere höll hon 21 föredrag inför omkring 2,200 åhörare. Klubb bildades i Skövde. Överallt voro mötena väl ordnade och stämningen den bästa.

Hulda Flood började sin turné där den 7 aug. och fortsatte t. o. m. den 24 och höll likaledes 21 föredrag. Klubb bildades i Billingsfors, Färgelanda, Lerum, Lilla Edet, Mellerud, Mustadfors, Sjuntorp och Surte. Dessutom valdes på flera andra platser kommissionärer för Morgonbris och interimsstyrelser till förberedande arbete för bildandet av klubbar. Även här var förarbetet gott och stämningen den bästa.

Agnes Söderquist finna vi på agitation under augusti och september i Småland, Halland och Jämtland, ävensom i sin hembygd, Västmanland. I Småland bildades klubbar i Anderstorp, Hovmantorp, Klavreström, Konga, Moheda och Oskarström. I Bohuslän i Hunnebostrand, Munkedal och Mölndal. Överallt hade uppmärksamheten varit utomordentligt god, men mycket olika med förberedelserna. I de landsändar vi haft kvinnoklubbar har det alltid varit stilfullt och präktigt ordnat. Ber i detta sammanhang få rätta uppgiften angående antalet föredrag Agnes Söderquist hållit. Det är tillsammans 103 föredrag och ej 82.

Med denna lilla efterskörd till agitationen och det som meddelats i nr 7, 8 och 10 tro vi oss om att ha meddelat det väsentligaste av den agitation kvinnorna till valagitationen och under densamma utfört.

S. V.

Klubbkassörerna

uppmanas att samtidigt med kontingentbetalningen insända kvartalsrapporten. Den går att sända i korsband med 5 öres porto.

Samtidigt uppmanas desamma insända betalning till kassörskan för klubbannonserna i Morgonbris. Priset är 6 kr. pr år.

Expeditionen.

Rättelse.

Ber att få göra våra läsare uppmärksammade på att förra numret var tidningens oktober- i stället för septembernummer, som genom misstag blev angivet å första sidan.

Red.

Ett kommunalt tvätthus inrett i Stockholm.

Anna Johansson-
Visborg.

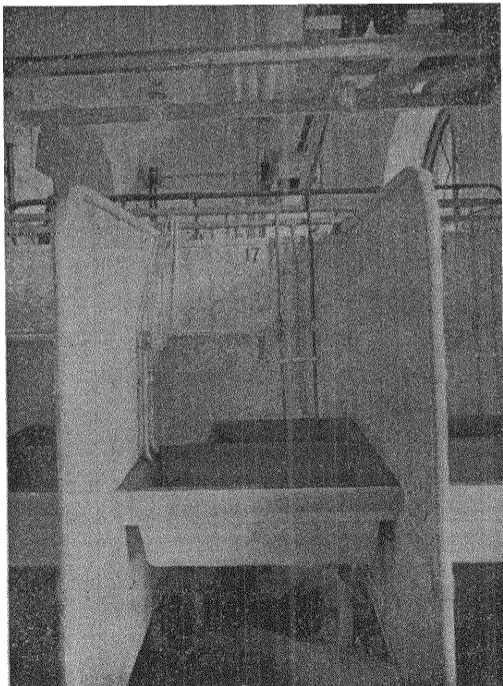
Det är inte ofta som husmödrarna särskilt känna sig ha blivit ihågkomna med några kommunala anordningar till underlättande av deras husbestyr. Men så är dock fallet ifråga om det tvätthus, som Stockholms kommun låtit inreda och öppna i medio av september detta år. Ty i många hus är det dåligt ställt med anordningarna av tvättstuga, för att icke tala om att det inom hela kvarter ej finnes inrättad en sådan i ett enda hus. Många husmödrar äro också i stort bryderi över hur de skola kunna själva få tvätta sina kläder, då de anse det i högsta grad ohygieniskt att utföra detsamma i köket, för att inte tala om svårigheterna i övrigt därmed.

Motion om att staden skulle inreda en kommunal tvättstuga väcktes redan 1918 av stadsfullmäktigen Anna Johansson-Visborg, vilken motion föranledde en hel del undersökningar och utredningar om var en sådan lämpligast skulle förläggas.

Gamla stadens soc.-dem. kvinnoklubb uttalade sig för att en sådan borde läggas inom gamla stadens stadsdel, då husmödrarna där med all säkerhet voro de sämst ställda i fråga om tvättanordningar i husen.

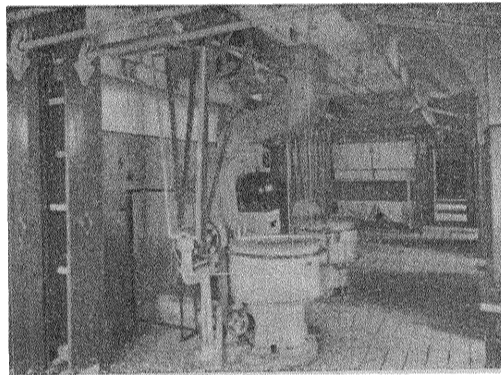
Stadsfullmäktige beslöt då att söka uppföra ett tvätthus så nära denna stadsdel som möjligt och blev så bestämt att detsamma skulle inredas i det gamla stadshuset, Götgatan 1.

Samma dag det öppnades gjordes ett

Handtvättplats.

besök där, men ovanan vid anordningarna gjorde oss obenägna att omedelbart yttra oss om detsamma. Allt syntes oss dock så praktiskt och väl uttänkt, ävensom trevligt och inbjudande. Där är inrättat både för hand- och maskintvätt. 23 handtvättplatser och två maskintvättapparater. Varje tvättplats är inrättad för sig med tvättning, kokning och sköljning av kläderna. Ingen sammanblandning med andras kläder behöver här äga rum och inte heller vid torkningen, då till varje tvättplats hör en s. k. torkhäst, till vilken finnes särskild nyckel. Dessutom finnes där mangel och strykrum, så

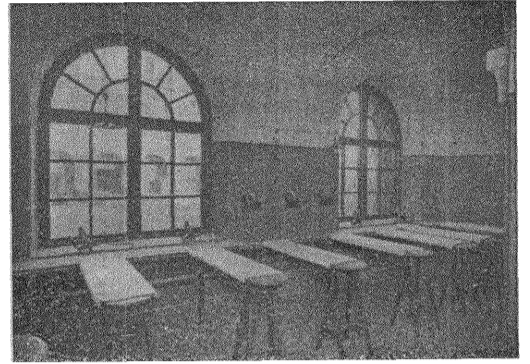

Centrifugerna för vattnets utpressande ur kläderna och torkskåp med torkhäst.

att man behöver inte gå därifrån förrän man fått sin tvätt fullt fix och färdig. För bekvämligheten är dessutom sörjt med ett litet matrum, särskilda klädsåp för ytterkläderna och en duschsanordning.

Avgiften för tvättplatserna betalas pr timme, såsom 1 kr. för handtvättplatserna och 2 kr. för maskintvättningen. Uträknat är därvid att tvätten kommer att kosta omkring 33 öre pr kilo intill 12 kg. och 37 öre pr kg. för 15 kg. för att öka i pris till 43 öre pr kg. för 27 kg. Att så sker beror på att betalningen pr timme höjes efter 4:de timmen, vilket är bestämt med tanke på att ej platserna skola upptagas utav stora tvätter, utan plats alltid finnes för de små hemmens behov att komma dit med sina mindre tvätter. Denna anordning är dock föremål för diskussion om revidering i den riktning, att alla timmarna betalas lika.

Vårt andra besök företogs en middag, sedan tvätthuset varit i gång omkring en månad. Vi fingo då reda på att en del husmödrar redan hunnit vara där ända till fem gånger. Det var dock i allmänhet de unga fruarna som kommo igen och funno sig lättast väl tillrätta med de nya anordningarna och äro maskintvättapparaterna mest upptagna. Ute på verkstäderna har börjat anordnas kollektiva tvättkval-

Strykrummet.

lar, då alla platserna upptagas av ett verkstadslag av arbeterskor. Det kan ju vara rätt skönt att få sköta om sin tvätt själv och torde nog ej för detta behöva offras mer än en tre timmar var fjärde vecka. Alla ha också uttalat sin belåtenhet med de hygieniska anordningarna. Att tänka sig kunna stå och tvätta utan att vara kringvävd av tjock imma och med endast det ljus, som ett litet källarfönster bjuder i de vanliga tvättstugorna, som husvärdarna bestå, eller de besvärigheter, som tvätt i köket medför, är verkligen något att taga vara på. Nödiga anvisningar lämnas av en föreståndarinna och maskinisten. Vi anse det inte vara platsen att i Morgonbris ingå på mera detaljbeskrivning, men dock ansett detta företag ur kvinnosynpunkt så beaktansvärt, att vi ej velat förbigå detsamma med tystnad. Det kan vara bra för våra stadsfullmäktigekvinnor på andra håll att ha reda härpå.

Vi få väl nu hoppas att då staden verkligen gjort en mycket god ansats till att hjälpa de på detta område sämst ställda husmödrarna, de även skola veta att begagna sig därav och ej låta sig förhindras därtill av gamla slentrianmetoder. S. V.

Vara dag i dagen! Dagen är motivet, materialet; det är dagen som skall diktas, tänkas, skulpteras. Dagsdyrkan (ljus-tjänst) var alltid den innersta nerven i mänskligheten — ända djupt nere ur ariskt morgonrodnads dunkel förnimmes den parollen.

Dagens bästa lön är den, varom Platon talar: att på kvällen insomna med tankar på sköna ting, ja, även i drömmen vara upptagen av nobla tankar.

* * *

Det bästa man kan vinna av studier är icke kunskaper men entusiasm.

Att lära känna stora personligheters sätt att ha umgänge med böcker är säkert en av de mest givande punkter man kan rikta sig på i bildningens historia. Där mötas andarna, där är livet starkt och det helas innersta linje att se.

Velhelm Ekelund.

Med anledning av Harriet Löwenhjelm's dikter.

Det finns en fråga, som aldrig tycks dö på människans läppar, en fråga, som genom tiderna framsagts så olika, med skönt klingande patos, med en bävande, enkel skygghet, vilken liksom blygs för att icke kunna undgå den — frågan vadan och varthän. Svaret, det har också formulerats olika. Ty de ha verkligen funnits, som trott sig finna svaret på frågan. Men dessa ha alla kunnat finna sig tillrätta med de positiva religionernas formler.

Och alla sökare och frågare utanför bekännelsereligionernas ramar, vad få väl de för sin möda? De böja sig ödmjukt inför vissheten om det mänskliga ingeniets otillräcklighet, och så fördjupa de sig i glädjen åt att dock ha blivit delaktiga av den dyrbaraste och oundgängligaste av alla gåvor: livet. Ty vem skulle väl ändå velat undvara dess ljuvliga skänker?

Solen skiner dock på oss alla. Havet tindrar vid synranden i sin blåa maktighet. Skogarna susa sin ro. Slättens vindar sjunga sin stormsång. Böckernas värld räcker oss sin stilla famn. Konsten och musiken många våra väsen med ädel lidelse. Krafterna sjuda inom oss. Vi sträcka oss mot vårt arbete, till kamp med uppgifter, som kanske skola övermanna oss. Men vad betyder väl trötthet, vad nederlag, vi ha känt stridens övermodiga trots, vi resa oss ur vägstoftet till nya livtag med tillvaron. Och mild läkedom har livet i beredskap åt alla, kärleken blommar och helande förståelse lyser i en väns blick.

Livstron går att leva på. Kan man också dö på den? Inte bara slockna i slö likgiltighet, utan klart se rätt in i ögonen den torftiga, friska föreställningen, att allt kanske är slut, när hjärtat tystnar och andedräkten lämnar mina läppar?

Inför en sådan fråga kan det vara gott att vända sig till dem, vilka nödgats att lämna livet som unga. Att lyss till deras stämma.

Ty den unga författarinna, vars namn läses här ovanför, lever inte mer. Hon slögs tidigt av en sjukdom till döds. Man kan inte värja sig för att ralkas de små dikterna med en särskild vördnad, när man tänker på att hon som skrivit dem är borta. De fragment ur hennes diktning, som utgivits efter hennes död, böra ej mätas efter vanliga mått. Hon hann aldrig fullborda, blott ge anslag, dessa dock redan så personlighetsburna, att de kunna ge hugsvalelse och glädje och därför böra räddas ur glömskan.

De små dikterna äro ett nytt exempel på hur betydelsefull formen är i konsten eller rättare hur omöjligt det är att skilja på innehåll och form. Form och innehåll — ett gammalt problem, vilket Fröding, formens borne mästare, klarast löst, teoretiskt genom de intres-

santa uttalandena i hans Brev, praktiskt i sin diktning.

Försökte man grovt ta fram idéinnehållet i hennes dikter, skulle man säga, att den lilla boken innehölle så gott som ingenting nytt. Men tänkta och kända i denna form bli de en ny uppenbarelse, som vi lida i, äro glada åt och tacksamma att få vara med i.

En egendomlig blandning av bisarr, respektlös humor och en fruktansvärd bitterhet är kanske det, som ger dessa dikter sitt särmärke.

Hon talar till Gud så grotéskt, så vänligt, på ett så muntert förtroligt sätt. Men vad är denne Gud för henne? Ett namn? En formel? Ett outhärligt ord? En själ, en annans eller hennes egen?

Döden är dock för henne centralämnet helt naturligt. Och här må hennes egna ord tala genom två av de väl bästa dikterna i samlingen:

''Tag mig. — Håll mig. — Smek mig sakta.
Famna mig varligt en liten stund.
Gråt ett grand — för så trista fakta.
Se mig med ömhet sova en blund.

Gå ej ifrån mig. — Du vill ju stanna,
stanna tills själv jag måste gå?
Lägg din älskade hand på min panna.
Än en liten stund är vi två.

*

I natt skall jag dö. — Det flämtar en låga.
Det sitter en vän och håller min hand.

I natt skall jag dö. — Vem, vem skall jag
fråga,

vart jag skall resa — till vilket land?

I natt skall jag dö. — Och hur skall jag våga?

*

I morgon finns det en ömkansvärd
och bittert hjälplös stackars kropp,
som bäres ut på sin sista färd
att slukas av jorden opp.

''Här går man tyst, och tyst på dörr'n man
gläntar.

Därutanför står vinterns vita dimma.
I detta sjukrum, timma efter timma,
den, som mig kärast är på jorden, väntar.
Jag vet, i sal'n därute någon sitter,
han bidar också, blek och mörk och stillsam.
Jag känner dig, fastän din dräkt är villsam,
men namnet ditt jag icke nämna. gitter.

Finns ingen nåd? O Gud, du som har makten,
o låt, låt den, som är mig kärast, leva
och jag skall skänka allt vad du begär.
Hör uret knäpper i densamma takten,
i vinterdimman finns det ingen reva.
På döden bidar den, som jag har kär.

Nå men, är hon bara resignerad inför döden, eller har hon övervunnit den? Svaret skall säkert ges olika. Den som skriver dessa rader vill bejaka båda frågorna. Dödstanken inger henne ingen skrämsel. Hon talar till Liemanen trött och förtroligt som till en vän.

Hon resignerar, men icke i slö apati, modigt och ljusst som en adelssjäl. Men på samma gång sträcker hon i en oändlig trängtan händerna mot den strimma av ljus, hon tycker sig se genom dörren, som snart skall öppna sig för henne. Kan en människa hinna längre?

Medlidandet, det individuella och sociala, är en annan bärande känsla hos henne. I en liten graciös sonett, hämtad ur en förtjusande ''tilltänkt samling, tillägnad nobla damer och döda libertiner'', säger hon:

''Madam är död och ligger blek i sängen
och ser så gruvligt trött och liten ut.
Madame är död och skådespelet slut
och scenen dold av dessa sängomhängen.

Jag såg ju henne aldrig sova sött,
såg henne endast vaken le och tala.
Nu vet jag att hon dolde det fatala
att hon var innerst gammal, hård och trött.

Hon var en liten näpen, road flicka,
som fick av livets alla drycker dricka,
tills livet blev en kamp och ej en lek.

Hon blev så ensam, såg med ögon kalla
och trodde ingen; och jag svek som alla
ma belle dame, som nu är död och blek.

Och i en annan:

''O Gud, som gjort den fagra jord,
giv smulorna från livets bora
till alla de förknyttta!
En dag, en lycklig dag dem giv
av detta snabba jordeliv,
och gör dem som förbytta!

Och låt dem skåda solens sken
och snön, som är på gran och en,
och mänskor, som är nätta,
och låt dem bjudas i ett hus,
där det är varmt och julgransljus,
och låt dem bliva mätta!''

Men det bärande draget är väl till sist dock tapperheten inför ett mörkt öde, livsheroismen, den fries adelsmärke, vilket får ett så vackert uttryck i den sista lilla slutdikten på engelska.

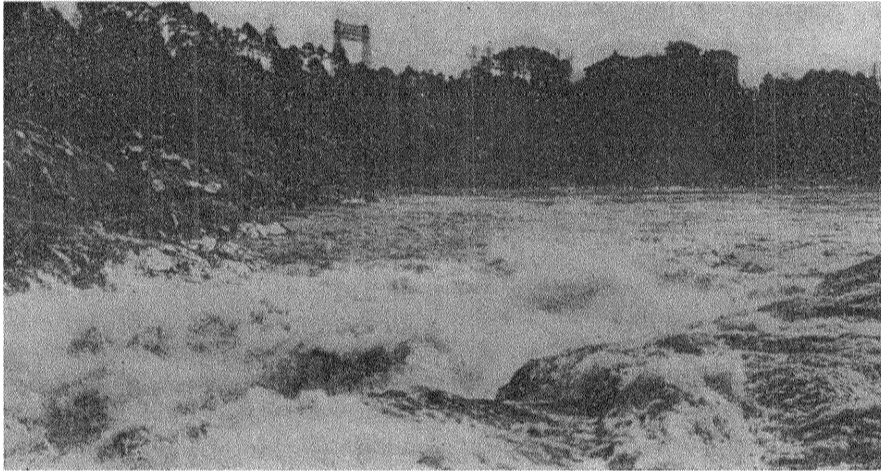
Ett särskilt omnämnande skulle väl även givas illustrationerna, ehuru dessa ännu mera än dikterna falla utom anmälares sakkunnighetssfär. Författarinnan har nämligen själv skapat bokens vackra teckningar. För dem som bilderna lättare bära bud till än orden torde teckningarna kanske till och med synas mera individuella än dikterna. Raffinerade och uttrycksfulla äro de i sin enkelhet.

Sist: skulle icke, om mera intresse hänleddes på det lilla verket, boken kunna utges i en värdad billighetsupplaga. Nu föreligger det endast i en visserligen mycket vacker edition från Handpresstryckeriets förlag, Råsunda, men till ett pris, som aldrig kan göra den till de mångas egendom. Och det skulle det kunna bli. Ty hugsvalan åt många kunde som sagt de giva, dessa dikter, som man så gärna vill rädda ur glömskan. *Anna Björkman.*

Resebrev från valagitationen.

Västerbotten.

Den första kvinnliga socialistiska talare som gästade Västerbottens bygder är fru Maja Sandler från Stockholm och såsom sekreterare i den enda kvinnoklubb som finns i Västerbotten fick undertecknad nöjet att göra henne sällskap till några av nedan nämnda platser. Västerbotten är ett av liberalernas starkaste fästen i landet och kampen mot denna och för de socialistiska idéerna har varit svår. Nu är emellertid borgen stormad och en, låt vara vänstersocialist men dock socialist, intager sin plats på Västerbottens riksdagsbänk. Fru Sandler började sin turné i Bastuträsk den 2 sept. och talade där inför en rätt talrik publik. Fortsatte till Urs-

Vy från Trollhättan.

viken, Bureå och Sikeå, på vilka platser ett 400-tal män och kvinnor fingo del av hennes goda föredrag. I Holmsund hade länets enda kvinnoklubb anordnat ett trevligt möte med sång av mänskör samt kaffeservering. Av applåderna som kommo fru Sandler till del efter slutat tal, kunde man döma att publiken var förtjust och övertygad. Cirka 200 personer närvaro vid mötet, som var det bästa agitationsmöte som hållits i Holmsund. Den 7 sept. talade fru Sandler i Obbola för ett 75-tal personer, som med applåder tackade för föredraget. Den 8 sept. i Hörnefors för 125 personer. Kvinnorna voro talrikt representerade, varför det lyckades att bilda en kvinnoklubb där med ett 30-tal medlemmar. I Norrbyskär, som var nästa plats, hade kommit ett 130-tal. Fru Sinders föredrag var det bästa argument som behövdes för Norrbyskärs arbetare, något som också deras stortartade uppslutning kring vårt parti vid valet visat. Där bildades efter föredraget en arbetarekommun, som fick en god start. I Vännäs, som var turnéns sista plats applåderades fru Sandler av cirka 80 personer.

Som totalomdöme kan sägas om fru Sinders turné, att den varit av mycket stor betydelse för valresultatet och äro vi henne synnerligen tacksamma därför.

Till sist en hjärtlig hälsning till landets kvinnoklubbar från Holmsunds kvinnoklubb.

R a g n h i l d B ä c k s t r ö m,
korr. sekr.

Västgöta-Dal.

För första gången under mitt hittills inte så värst långa liv som agitator har jag kommit till platser, där jag mötts av "här har aldrig någon kvinna hållit föredrag förut". Det känns litet underligt inombords och man kommer osökt att tänka på pionjärerna, som fått gå före och bryta bygd, och man känner en våg av tacksamhet välla fram mot dessa, som trots motstånd och hån för första gången gingo ut att erövra kvinnorna åt socialismen. Nu kunna vi gott säga, att hädanefter vandra vi fram på banade stigar, nu är det största motståndet brutet, ty nu börja även männen — åtminstone de ledande männen inom våra arbetarekommuner — inse

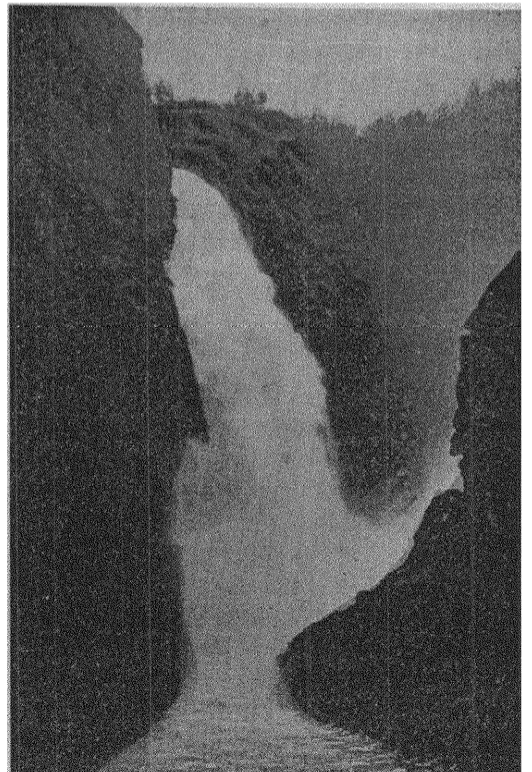
Bohuslän, Småland igen, Halland och Jämtland.

Egentligen tänkte jag inte skriva något om alla valrörelsens strapatser. Trodde också att Morgonbris läsare fick nog av mina utgjutelser över de arma smålänningarna. Men när redaktören säger: "Skriv!" Ja, då skriver man.

För att nu inte skrämja läsarna att ta del av detta här skall jag inte börja med Småland utan med Bohuslän. Visserligen ligger det litet långt tillbaka i tiden, men de goda bohuslänningarna voro så ängsliga att de också skulle få en upptuktelse att jag måste lova att ge dem allt det beröm de verkligen ärligt förtjänat. Vi fingo klubbar i Mölnedal, Munkedal och Hunnebostrand. I Lilla Edet var god stämning för en klubb, men jag måste resa därifrån genast efter föredraget, men jag tycker jag sport att den sedan blivit verklighet. Flera kommissionärer för Mor-

stigande bland kvinnorna och villigheten att bilda kvinnoklubbar är ganska stor. Mitt under brinnande valrörelse ha vi plockat ihop två stycken här i Värmland, nämligen i Jössefors och Våhlberg, och vi vänta många fler.

Har redan skrivit alldeles för mycket och ändå inte ett enda ord om min käraste käpphäst: bilda distrikt, bilda distrikt inte bara i Västgöta-Dal utan överallt där det inte finns förut. Vad vi bäst behöva nu är stabila, ordentliga organisationer, och intresserade kvinnor till att sköta dem, och de finnas bara de plockas fram. Och många, många fler kvinnliga talare och instruktörer. Låt oss ge varandra det löftet, att till nästa val då skola vi ha våra kvinnor organiserade så de skola stå som tända ljus när valparollen ljuder.
H u l d a F l o o d.

Hellingsåfallet i Jämtland.

nödvändigheten av att kvinnorna organiseras. Nu gäller det bara att vi få nog många arbetare i "vingården", nog många kvinnor, som äro villiga att gå ut och sprida socialismens idéer bland de arbetande kvinnorna i vårt land.

På min agitationsresa i Västgöta-Dals distrikt hölls 21 möten, de två sista voro dock förlagda till Bohuslän. Åtta kvinnoklubbar bildades. En av dessa, nämligen i Lilla Edet, hade redan påbörjats dagarna före innan jag kom dit. Därjämte tillsattes på ett ställe interimsstyrelse och nästan utan undantag på alla platser kommissionärer för Morgonbris. Tidningar och broschyrer hade en strykande åtgång.

En sak som man dock tycker är tråkigt, är att på många platser agitationsmöten för kvinnor befolkas nästan uteslutande av män. Inte för att man blir ledsen av att se män, för all del, men man vill gärna att majoriteten på sådana möten skola utgöras av kvinnor. Hoppas dock att detta är av övergående art, men det gick nog jämförelsevis lätt att i lag få kvinnorna erkända som medborgare, mot vad det sedan gäller tillämpningen i det dagliga livet.

På mina agitationsresor i Värmland har jag kommit underfund med, att där kvinnorna inte alls visat intresse för valmöten med manliga talare, så möta de ganska talrikt upp bara det kommer en kvinna och pratar. Och intresset för vår rörelse är i ständigt

gonbris. Där klubbar funnos förut hade alltid mötena en festlig prägel och överallt hade man verkligen bjudit till att få kvinnorna till mötena. Och just detta gör en så glad och man får en känsla av att man inte alldeles arbetar förgäves. Håll bara i fortsättningen takten lika bra, bohuslännigar.

Sedan var det en liten, liten frist, åtminstone om vardagarna, och sen började den egentliga valrörelsen. Och jag hade nog kallt blod att börja den i Småland, men det höll också på att sluta illa för mig. En ordentlig uppruskning av gubbarna hade dock nytta med sig och allt gick till slut bra. Det blev en hel del riktigt stiliga möten med Kalmar som glanspunkt med ett storstättligt möte av 600 deltagare. Klubbar fingo vi i M o h e d a, K o n g a, H o v m a n t o r p, O s k a r s h a m n, K l a v r e s t r ö m och A n d e r s t o r p är väl i det här laget också färdig. Alvestaklubben, resultatet av vårens resa, börjar komma i farten. Där finns också många präktiga medlemmar, att den har de bästa förutsättningar. Det bör också kunna bli samarbete mellan klubbarna i de olika delarna av Småland. Man kan med skäl säga att vår rörelse slagit igenom även i Småland. Klubbarnas antal är i hela Småland mer än fördubblat och Morgonbris finns på en mängd platser.

Slutresultatet av denna Smålandsresa var också ganska gott och då har man ju bara att vara nöjd och beskedlig. För de nya klubbarna gäller det att inte släppa taget för de första motigheterna utan bara friskt gå på. Ha vi någonsin behov av samhörighet mellan våra kvinnor så är det väl nu. Det goda material, som i alla fall finns i smålänningarna, måste också komma vår kvinnorörelse till godo.

Från Småland till Halland. Början gjordes i Oskarström. Kvinnoklubb fanns och det märktes också genast. Ett storstättligt, stämmingsfullt möte; flera nya medlemmar i klubben. Halmstad nästa, om möjligt än mer stämmingsfullt, tack vare musik och deklamation. Ja, så var det nästan på varje plats i Halland. Där klubbar fanns hade medlemmarna lagt ner ett intensivt arbete för att få folk till mötena. Stiliga möten hade vi också i Genevad, Falkenberg, Varberg. Laholm var ganska bra också. Alla klubbar fingo flera nya medlemmar och man beredde sig med liv och lust för valagitationen. Hallandsklubbarna böra också ha samarbete sinsemellan.

Kallelsen gällde nu Jämtland och därmed var min känning med kvinnoklubbarna slut.

Direkt från Kungsbacka till Jämtland gällde ordern, alltså förbi hemma och inte få gå hem — men lyckligtvis hade en nådig försyn låtit partistyrelsen skicka brevet till en plats, där jag inte kunde få något brev. Och efter fruktlösa försök i Kungsbacka att tvinga fram brev reste jag så hem, där vid tåget lill-tösen och maken möter med telegram: "Fortsätt till Jämtland!"

Jag hade varit borta över fyra veckor och jag frågar: Vem hade satt sig på tåget igen och "fortsatt till Jämtland"? Jag gjordet det inte, utan gick hem och åt och drack och var glad att få vara hemma ett

Västerås soc.-dem kvinnoklubb.

För mer än tio år sedan presenterades också vår klubb i Morgonbris. En jämförelse mellan de båda bilderna visar, att mer än en tredjedel av de gamla medlemmarna ännu finnas kvar i klubben. Av de andra två tredjedelarna ha en del radikaliserats, en del konserverats, en del överflyttat sitt intresse och sitt arbete till andra orter och en liten del, till slut, ha lämnat jämmerdalen. Bilden här ovan visar dock endast omkring halva medlemsantalet.

Under de fjorton år vi haft vår tillvaro ha vi visst inte legat på latsidan, men som alltid med våra klubbar, det

mesta arbetet har lagts ner på existensen. Sedan 1912 arbetar inom klubben en studiecirkel, som under stundande vinter ämnar ta upp socialismen som ämne. Representanter har klubben i stadsfullmäktige, skolstyrelsen, flickläroverkets styrelse, fattigvårdsstyrelsen, pensionsnämnden, fosterbarnsnämnden. De initiativ, som visat synligaste resultatet och som vi ha all anledning att känna oss glada och stolta över, är en väl ordnad sagostundsverksamhet samt Arosgården.

Med denna lilla orientering sända vi en hälsning till kamrater landet runt.

A. St.

helt dygn och bekymrade mig inte en smula om jämtlänningarna.

De gingo sålunda förlustiga ett möte och det var nog synd, ty just på den platsen, Hammerdalen, hade de gjort särskilda ansträngningar och lyckats samla mycket folk. Fem vällyckade möten hunno vi med t. o. m. lördagen den 17 sept. I Jämtland behövs dock en ordentlig motorplog för att plöja upp jorden för socialismen. En hel del stora platser finnas och en del organisationer även, men kvinnorna äro fullkomligt främmande för varje tanke på organisation. De flesta nedtryckta av fattigdom och hårt arbete.

Splittringsarbetet inom arbetareleden har också satt sin prägel på männens arbete. De ha tröttnat, blivit olustiga över allt kivet och gnatet inbördes. Ingen tidning ha de heller, som kan hålla kuraget uppe. Det finns dock där såväl som all annanstans några hängivna, uppoffrande själar, som aldrig låta modet svikta och tack vare dessas arbete kunde också jämtlänningarna hembära en seger ur valstriden.

Om andan faller på mig kanske jag en annan gång kan skriva något om själva resan, ty den vore värd en spalt för sig.

Ja, resultatet av allt och allas arbete känna vi ju för länge sedan. Men vi böra även ägna en tanke åt de två, som nu för kvin-

nornas vidkommande skola åstadkomma under verken. Kom ihåg, de äro bara två. Vi må också komma ihåg vad dessa två ha rätt att vänta av oss. Och så, tänk om högerns jeremiader under valrörelsen kunde bli verklighet, jeremiaderna om: de välorganiserade arbetarekvinnorna. Till arbetarekommunerna vill jag säga: Det har under valrörelsen gått en ström av vaknande intresse för våra idéer genom arbetarekvinnornas led. Tag vara på och led den strömmen in på rätt bana, ty kanske snart stå vi eljes åter undrande: Var ha vi arbetarekvinnorna?

Till sist: För all medverkan, all omtanke och omvårdnad, allt intresse och all varm kamratkänsla jag mötte överallt mitt innerligaste tack.

Agnes Söderquist.

För klubbarna finnes att rekvirera

från Morgonbris expedition:

Medlemskort med avdelningsstadgar, som gälla i två år. Pris 10 öre pr st.
Matriklar till 5 kr. pr st.

Några intryck från Berlin.

Berlin av i dag och Berlin för t. ex. 12 år sedan äro två ganska olika ting. Utav den gamla ljusa, rena och glada tyska huvudstaden återfinner man inte mycket i den mörka, smutsiga och dystra stenöknen runt Spree. I varje vrå, i varje gata med sin otillräckliga renhållning, stinkande luft, bristande belysning och vanskötta spårvagnar, märkes fattigdomen och tröstlösheten och å de flestas ansikten märkes något tungt, dystert och hopplöst. För att nu inte nämna alla de lemlästade, eller på annat sätt märkta individer, som dels sitta på gatorna och tiggas och dels vandra omkring, och som bära direkt vittnesbörd om krigets ohygglighet. Allt bär spår efter krigets förbannelse och allt vad man både ser och hör blir en enda ljungande anklagelse mot detta ohyggliga onda, detta mänsklighetens hemskaste gissel. Och dock är det blott en reflex vi här skåda, enär själva slaktningen försiggått utanför detta lands gränser. Men hur skall det då inte se ut i de trakter, där själva dramat utspelats! — Det kan tyckas post festum att nu skriva om kriget och dess ohyggligheter — så långt efter sedan det upphört — men böra vi någonsin glömma det. Skola vi inte i stället jämt och ständigt återerindra oss det, genomleva det, ha det för ögonen, såsom ett för framtiden varnande: "Giv akt!" För visso kan detta vara, för många i varje fall, både nödvändigt och hälsosamt. Som det är indiskret att återge vad man får höra i privata samtal, kan man endast som ett allmänt intryck framhålla, att krigslusten inte ens härmed tycks vara alldeles död. Revanschtanken finns nog kvar hos många och ännu har jag inte träffat någon här, vare sig man eller kvinna, som trott på framtida fred. Och det är just detta som gör en så modlös och bekländ.

Gives det då inga medel att förhindra dess återuppreppande? Måste människorna för all framtid vara råa och barbariska, onda och hämndfulla? Nej, det kan inte vara möjligt, det får inte vara så. Människorna äro goda och fridsamma i grund och botten; det är bara själviskheten, okunnighetens följeslagare, som låter de lägre lidelserna och begären ta överhanden över det högre förnuftet, som framskapar eländet. Men är det då omöjligt för oss människor att tygla våra begär och lidelser, att låta förnuftet träda i funktion i dess ställe? Det är inte omöjligt

och den dagen skall komma, när vi äro övertygade därom, även när det gäller våra medmänniskor, såväl inom våra egna gränser, som inom andra länder. Men vi måste vara övertygade härom annars komma vi aldrig framåt. Så länge, som vi tro och säga: "Att världen och mänskligheten är ond och så länge som det finns människor på jorden, så länge kommer det att finnas krig", så länge kommer det för visso också att vara så, men den dag vi utbyta dessa tankar och denna tro emot: "Att det är inte så och att det skall gå att få fram en ny tingens ordning", då går det också. När vi bli fyllda av en brinnande tro på det goda hos allt och alla, frammana vi dessa egenskaper, om de än ligga aldrig så djupt förborgade.

Detta är vad vi kunna göra med oss själva, individuellt, för att hjälpa till i arbetet för framtida fred i världen, men vi ha även kollektiva medel. Den socialistiska samhällsidéns förverkligande, som bygger på internationellt samarbete, på skiljedomens ersättande av krig, på internationell avvärpning är ett dylikt. Vid studiet av det nuvarande Berlin är det inte utan att man känner sig glad över att man tillhör den kategori av människor, som fått förmåga att omfatta de socialistiska idéerna och man beklagar alla dem som inte detta kunna.

Detta skulle dock vara möjligt för de flesta om de ville en liten smula rycka sig loss ur de gamla vaneföreställningarna. Varför skall allt förbli vid det gamla? Varför kunna vi inte skapa fram något nytt? Varför skall det vara omöjligt att ersätta det nuvarande bankruttmässiga samhällssystemet med ett nytt sådant? Detta är lika möjligt som att ersätta våld med rätt och kommer lika fullt som detta att en gång genomföras. Det behövs bara upplysning bland människorna och det behövs endast att vi alla lära oss att tänka litet själva samt tänka efter nya linjor.

Men vi ha även ett annat vapen emot framtida krig. Vi ha de uppvaknande kvinnorna att bygga på härvidlag. Om än det finns många kvinnor, som ännu äro fångna i de gamla föreställningarna härvidlag, också, så finns det dock glädjande hoppfullt, oändligt många flera utav motsatta slaget. Med undantag av det fåtal som tro sig vara födda till att alltid förbliva härskare över sina medmänniskor, kan man tryggt påstå att alla kvinnor, även de icke socialistiskt sinnade, äro krigshatare utav instinkt. Och detta helt naturligt därför att de äro övervägande

känslovarelser och kanske också mer idealistiska än männen.

Komma inte vi kvinnor över hela världen, i alla länder, att sammansluta oss i att ta bort kriget, som berövar oss våra män, våra söner?

Vad betyder för oss om den lilla jordbiten är tysk, fransk, engelsk eller svensk, om de ekonomiska mellanhavandena ordnas upp på det eller det sättet jämfört med de livsbevarande som vi fött, värdat och älskat högre än oss själva.

Äro icke livet, människorna, mera värda än gods och guld, landområden och s. k. nationalära? Och äro inte vi kvinnor i allmänhet mödrar? Det är på detta faktum jag bygger när jag hoppas på kvinnorna som den största maktfaktorn i kampen mot kriget.

Nu tro de flesta kvinnor, i sin okunnighet och enligt gammal vana, att det måste vara männen förbehållet att ordna upp dylika större angelägenheter, men när de bara så småningom komma underfund med att även de ha medbestämmanderätt komma de att säga till männen så här: "Ja, ni kunna ordna upp edra internationella tvistemål på vilka sätt ni än behaga, men vi komma aldrig att tillåta att våra män och våra söner skickas ut för att mörda eller bli mördade!"

Kan icke detta bli en mission så stor som någon annan för oss kvinnor och kan icke detta vara ett värdigt resultat av vår nyvunna mänskorätt? Men vad vi, som redan fått blicken öppnad härför, ha mycket att göra för att få alla kvinnor med oss!

Hur mycket upplysning och väckelsearbete måste inte bedrivas; ja, vi få arbeta utan rast eller ro tills det inte finns en enda kvar av den kategori kvinnor, som jag här träffar så många av och som anse krigen omöjliga att avskaffa.

Det är dylika tankar som bli de förhärskande inför nöden och eländet i världsstaden Berlin och jämfört härmed blir allt annat av obetydligt värde. Det är också därför som Morgonbris' läsarinna få ursäktas att jag inte talat om nöjesmöjligheterna, de för oss billiga priserna här, det varma härliga sensommarvädret, om prakten i de nu för allmänhetens beskådande upplätta kejsarslotten och sommarresidensen, om stadsfullmäktigevalen den 16 okt. eller dylikt som dock kanske skulle intresserat flertalet ganska mycket. Får kanske tillfälle härtill när ljusare delar av landet besökes.

Berlin i okt. 1921.

Nelly Thüring.

Det ligger i Edert eget intresse

att göra Edra uppköp i

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM MED OMNEJ
VARJE KÖPARE HAR DEL I ÖVERSKOTTET.

På agitation i Värmland.

(Forts. fr. sid. 4.)

nedåt älven, men lyckligtvis räddade jag den i sista minuten. Då jag kom hem var jag genomblöt och skulle torkas. Kappan hade någorlunda skyddat klädningen, men hatten och skorna! Hatten lades till tork på kaminen och skorna ställdes på kant och jag lades på soffan att vila mig efter agitatorlivets vodermoder. Då det var tid att begiva sig till mötet började jag plocka mina ägodelar på mig. Skorna hade någorlunda torkat, men hatten. Ja, uppriktigt hade den torkat alldeles för mycket, hela den undre delen hade rent av torkat in och i tre dagar, innan jag kom till något kulturcentra, måste jag ståta omkring med en huvudbonad, som indiskret röjde modistyrkets intimaste hemligheter.

Det fjärde missödet presenterade sig lyckligtvis aldrig. Men på kvällen, då vi skulle till och från mötet, måste vi passera över en flottbro. För en värmlänning är detta något mycket enkelt och alldagligt, men för en skånska är det en sensation. Ditvägen gick bra, då var det någorlunda ljusst, men tanken på hemvägen framkallar ännu en kall kåre på min rygg. Runtomkring ruvade natten kolsvart och regnet strilade ned utan uppehåll, mittelpartiet av den flytande bron var visserligen upplyst, men utkanterna lågo i djupaste skugga. Om jag var rädd? "Ingalunda", svarade jag kavat, men i själva verket låg hjärtat under tungspetsen och jag drog ett befriande andedrag då jag åter satte foten på fast mark.

I Hagfors träffade jag första gången samman med några av de andra valtalarna och detta under rätt så drastiska omständigheter. Då jag kom fram till hotellet var jag både frusen och genomvåt, dels efter dagens regn och dels efter gårdagens. I nära två timmar hade jag suttit på tåget från Munkfors, ett riktigt "bumle"-tåg, som dansken säger, och fullt av skogsarbetare. Nåja, skogsarbetarna voro inte det sämsta resällskap jag haft i mina dagar, visserligen "spelte de kort och sjöngo glada sånger", och visserligen stimulerade de sig med en "buss" allt emellanåt, så att vi ska tala tyst om hur golvet såg ut, men i gengäld verkade de gladlynta och förde med sig en fläkt av natur och friluftsliv. Men då jag äntligen kom fram var det min första tanke att få av ytterkläderna och med tillhjälp av en filt och en kopp te pigga upp livsandarna. Kjolen hängde jag mycket ordentligt in i ett skåp och skorna ställde jag vid sidan av soffan, där jag kröp upp i ett hörn med filten omkring mig, beredd att fördjupa mig i en rövarroman jag lyckats anskaffa på tåget. En diskret knackning hördes på dörren och i den tron att det var den kvinnliga tjänstenden ropade jag ett välvilligt "kom in". Dörren gick upp och tvenne herrar i obestämd ålder visade sig. Om jag var fru Larsson? "Joho", det var det ju och så presenterade de besökande sig; två partikamrater på bilagitation. Man slog sig ned och bekantskapen resulterade i en inbjudan till te på mitt rum. Men jag kände mig ganska besvärad i mitt soffhörn och kjolen var utom räckhåll och till slut måste

Partidistrikt och Arbetarekommuner!

Låt ej intresset för vårt parti, som genom valrörelsen blev väckt hos kvinnorna, domna bort! Sök att nu samla dem till bildandet av kvinnoklubbar. För vidare meddelanden tillskriv *Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund, Upplandsgatan 85, Stockholm.*

jag bekänna mitt bekymmer. En av herrarna lovade älskvärt att "länga" mig den och båda lovade lika älskvärt att vända ryggen till medan jag återställde mig i presentabel figur. Jag höll just på att lägga näst sista hand vid verket då städerskan öppnade dörren och jag trodde nästan att hon skulle realiserat hela brickan, med både matvaror och porslin, så imponerad blev hon av den mystiska situationen. Men jag hoppas att inte mitt rykte fick någon allvarigare reva. Trots regn och rusk står Hagfors för mig som en behaglig hållplats på min resa. Jag tillbringade ett par timmar i angenämt sällskap och på kvällen hade jag ett av mina bästa möten. Över fyrahundra personer och god stämning.

Med Filipstad, som anordnat ett riktigt festligt möte med ljus och blommor och musik, gick den sista agitationsveckan in. En vecka därefter satt jag på tåget hemåt. De sista mötena i Lesjöfors, Nykroppa, Storfors, Björneborg och Kristinehamn följde i raskt slag på varandra och jag har ännu ett intryck av en väl oljad maskin. I Filipstad hade jag nära övermannats av ett missmod, som kom, jag vet inte varifrån. Det föll över mig mitt i föredraget, jag tyckte att allting blev till bara ord, som i alla fall förklingade hörda. Men efter föredraget kom en tysk sjuksköterska bort och köpte en Morgenbris, vilken hon betalade med en krona, och dagen efter sände arbetarekommunens ordförande till mig i Storfors en extra gratifikation på tio kronor. Jag blev oerhört glad, inte så mycket för pengarna, som för detta lilla bevis på att jag inte gjort alldeles fiasko i det lilla väna Filipstad.

Mitt intryck av turnén var att med energi och tålmod kunna vi hoppas driva fram kvinnorörelsen i ännu starkare takt än förut. Den ligger trots de många åren ännu i sin linda, men förutsättningarna ha växt med kvinnornas ökade medborgarrättigheter och även om det ofta ser mörkt ut bör man inte förlora modet. Där vi misslyckas komma andra efter oss att lyckas.

Martha Larsson.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Socialdemokratiska kvinnomötet i Flen.

På inbjudan av Flens och Sparreholms kvinnoklubb hade söndagen den 28 aug. socialdemokratiska kvinnor från olika delar av Sörmland samlats till möte i Flens Folkets park.

Mötet öppnades av ordf. i Sparreholms kvinnoklubb, fru Elvira Jansson. Därefter höll fru Signe Wessman från Stockholm föredrag, berörande socialdemokratiska partiprogrammet samt kvinnornas insats i valarbetet.

Härefter upptogs till behandling valagitationen, som diskuterades livligt. Från de flesta platser rapporterades att klubbarna beslutat samarbeta med resp. arbetarekommuner.

Mötet beslöt göra följande uttalande:

"Kamratmötet väddar till alla socialdemokratiska kvinnor, att gemensamt samarbeta med arbetarekommunernas valkommittéer och därmed bidra till en socialdemokratisk seger vid höstens riksdagsval. Vi vilja förorda, att på de få dagar som återstå till valet, anordnas en genomgående husagitation med spridning av broschyrer, tidningar, upprop och valseklar, och att vid alla dessa tillfällen söka värva nya medlemmar för kvinnoklubbar eller arbetarekommuner, samt att framhålla, att det är ett brott mot arbetareklassens livsintressen att icke deltaga i valet och stödja utvecklingens och socialismens sak."

Vidare diskuterades frågan om ett distrikts bildande och hänsköts denna fråga till en kommitté. Till kommitterade valdes fruarna Ida Adamsson, Anna Lindgren och Ellen Svedberg, samtliga från Eskilstuna.

Förutom detta förekom sång och uppläsning m. m. Kaffe serverades vid ett trevligt kaffebord. Till fru Nelly Thuring avsånde kamratmötet ett hälsningstelegram. Ett 100-tal kvinnor deltog i mötet. Stämningen var den allra bästa. S e k r.

Från kamratmötet i Ösmo.

Ett alltigenom trevligt kamratmöte hölls söndagen den 9 okt. i Ösmo av Nynäshamn, Tungalsta och Ösmo klubbar. Mötet öppnades av fru Strömberg i Ösmo, som hälsade de närvarande välkomna och därefter följde sång och så höll fru Frösell från Stockholm ett utmärkt föredrag över årets valresultat och en liten skildring över några av de frå-

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

gor, som ligga närmast före i riksdagen, samt huru socialdemokraterna önska en del av dem lösta.

Efter fru Frösells föredrag bjöds på deklamation och sång och så tillbringades en angenäm stund vid det gemensamma kaffebordet.

Mötet beslöt att anordna ett sådant kamratmöte i varje kvartal för att få till stånd ett intimare samarbete klubbarna emellan. Mötet avslöts därpå under den angenämaste stämning och hälsningar till kamrater landet runt från de deltagande klubbarna.

Ida Karlsson.

Söderhamns soc.-dem. kvinnoklubb

hade den 12 sept. anordnat ett valagitationsmöte i Stugsund, vilket fick en sådan tillslutning, synnerligast från kvinnornas sida, att det kan anses som det mest vällyckade valmöte, som under höstens valrörelse hållits inom Söderhamns område. Efter musik av "Kamraterna" hälsades de närvarande välkomna av fru Inez Wikström från Söderhamn, vilken i sitt hälsningstal meddelade, att klubbens avsikt med detta möte vore tvåfaldig; dels att intressera i synnerhet kvinnorna till deltagande i det förestående riksdagsvalet, dels att försöka få till stånd en soc.-dem. kvinnoklubb. Efter sedan "Internationalen" unisont sjungits höll hr L. Thunborg från Söderhamn ett med uppmärksamhet åhört föredrag, däri talaren sakligt klargjorde nödvändigheten för arbetareklassen att vid det förestående valet enligt gå fram med arbetarepartiets lista, varjämte på ett övertygande sätt påvisades för kvinnorna, att deras plats i kampen för ett lyckligare samhälle vore i deras organisationer. Föredraget mottogs med livligt bifall.

Efter ytterligare musik och unison sång upptogs frågan om bildandet av en soc.-dem. kvinnoklubb, vilket resulterade i att 15 kvinnor antecknade sig för medlemsskap och intressstyrelse valdes. Konstituerande möte hölls den 22 sept., då medlemsantalet ökades till över tjugotalet. Till styrelse valdes fruarna Märta Lennberg, ordf., Ester Kihlström, v. ordf., Augusta Ström, sekr., Ida Magnusson, v. sekr., och Inga Ahlberg, kassör. Kommissionär för Morgonbris blev fru Hilma Jansson. Samtliga adresser är Stugsund.

Som lokalfrågan ej ännu är löst kommer klubben att ha sina möten hos herrskapet Ahlbergs, vilka välvilligt ställt ett rum till förfogande tills vidare. Möten komma att hållas varannan torsdag.

För riksdagsvalet arbetade den nya klubbens medlemmar på ett i allo berömvärd sätt, vilket också uppslutningen visade. Nu gäller det bara att ej låta intresset slappna, utan att såväl inåt som utåt göra klubben kvantitativt och kvalitativt till vad den bör vara. Besök mötena och intressera utomstående för medlemsskap. I. W.

Från ett möte i Malmköping.

Söndagen den 2 okt. bildades en soc.-dem. kvinnoklubb i Malmköping. Denna kan man säga är en frukt av kamratmötet i Flen den 28 aug. Till detta möte voro förutom kvinnoklubbarna inom Sörmland även arbetarekommunernas kvinnliga medlemmar inbjudna, och infunno sig också bland andra kvinnor från Malmköping. Dessa intresserade kvinnor kommo då till insikt om att de borde sammansluta sig i en kvinnoklubb och anmodade sedermera Sparreholms kvinnoklubb att hjälpa dem med starten, vilket förslag denna klubb med glädje accepterade.

Alltså, den 2 okt. ställde Sparreholms kvinnoklubb färden pr lastbil till Malmköping. Mötet öppnades av fru Edla Palmkvist, som hälsade de närvarande välkomna, varefter Kvinnosången sjöngs. Till ordf. för mötet utsågs fru Elvira Jansson, Sparreholm, och till sekr. fru Lisa Hammarin, Malmköping.

Härefter upptogs till diskussion frågan: "Varför böra kvinnorna organisera sig?"

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

En medlem av Sparreholms kvinnoklubb inledde frågan. I breda drag påvisades huru arbetareklassens män voro sammanslutna i jorden runt i en stor broderskedja för att tillvarataga gemensamma intressen, för att värna om frihet och rätt, och att det är kvinnornas plikt att härvidlag stå vid männens sida. Vi kvinnor, som insett organisationens betydelse, få ej förtrötts, vi måste ha alla våra medsystrar med oss. Vi skola lära dem att omfatta socialismens idéer, dess höga och ädla tankar om ett nytt på frihet, jämlikhet och broderskap grundat samhälle. Genom vår nyvunna medborgarrätt vilas också ansvar på oss kvinnor. Det är därför nödvändigt att vi skaffa oss upplysning och kunskaper samt frigöra oss från gamla invanda fördomar och då främst denna, "att kvinnan skall tåga i församlingen", ty detta vilja kvinnorna gärna göra i arbetarekommunerna. Därför behövas våra kvinnoklubbar så innerligt väl, de äro så att äga en skola för oss kvinnor, där vi kunna öva oss i att diskutera och där vi känna oss hemma. Vi måste även se till att vi bli representerade där vi förut saknats, vi få ej lita på männen att de skola skjuta fram oss, vi måste lära oss tänka och handla självständigt samt skapa fram litet självförtroende och initiativkraft för att kunna göra någon insats i den stora rörelse vi anslutit oss till. Inledarinnan ville med detta inte ha sagt att kvinnorna skola gå sina egna vägar. Vi böra givetvis samarbeta med männen inom arbetarekommunerna, men också fordra att dessa understödja kvinnornas organisationsarbete. Det finns tyvärr ännu män, som anse att kvinnans plats är endast inom hemmet. Men just inom hemmet återverkar samhällsförhållandena på oss kvinnor och som mödrar och uppfostrarinnor åt framtidens släkte är det vår plikt att deltaga i arbetet för att nå det mål vi alla eftersträva: Ett samhälle däruti rättfärdighet bor.

Härpå följde en ganska livlig diskussion. Härefter beslöts att bilda Malmköpings soc.-dem. kvinnoklubb. 21 personer antecknades som medlemmar.

Till styrelse valdes fruarna Lisa Hammarin, Edla Palmkvist, Augusta Larsson, Selma Lundin och Olga Bjurling. Suppleanter blevo fruarna Mina Andersson och Anna Ekström. Till revisorer valdes fruarna Elin Engman och Julia Karlsson. Suppleant blev fru Mina Gustavsson.

Klubben beslöt anslutning till platsens arbetarekommun och Sveriges soc.-dem. kvinnoförbund.

Mötet avslöts med avsjungandet av "Internationalen" samt utbringades ett fyrfaldigt leve för den nya klubben.

Härefter bjödos samtliga mötesdeltagare på kaffe. A—A.

Adresslista.

För uppgörande av en tillförlitlig adresslista för våra klubbar, distrikt och fackföreningar, uppmanas desamma att omedelbart insända namn och adress på ordf. eller korresp. sekr. till förbundsexpeditionen, Upplandsgatan 85, Stockholm. Varje förening, som insänder begärda uppgifter, erhåller 1 ex. av den tryckta adressförteckningen.

Obs! Alla soc.-dem. kvinnoklubbar, som bildats under året, uppmanas särskilt beakta denna vår anhållan.

Ordf.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Kassören Fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

Sthms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs. Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen och 3:dje tisdagen i varje månad kl. 7,30 e. m. & lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. S:t Eriksgatan 21.

Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr. ö. g.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm avhåller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Billeholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Helen Olsson, Föreningsgatan, Höganäs.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte första torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.